

Omilie la Înălțarea Sfintei Cruci

Traducere și adaptare: [Laura Enache](#)

Al lui Neofit Preotul, monahul și zăvorâtul cuvânt de laudă la Înălțarea universală a cinstitei și de viață făcătoarei cruci în care este și curată teologie

Părinte, binecuvintează,

Unime întreit Sfântă fără de început, unime întreitipostatnică și împreună-veșnică, Treime, unime întreită în trei persoane, dar cu firea unime, ceea ce pe toate cele ce sunt le-ai făcut de sus desăvârșit și ceea ce ții toate, de Care și lemnul crucii, al binecuvântării, a fost învrednicit și cu slavă slăvit[1], binecuvântat, zice, este lemnul, prin care s-a făcut „mântuire în mijlocul pământului”[2]. Acest așadar, întreit pom și lemn al unicului pom, voind eu a-l lauda, luminează-mă să-l laud după vrednicie, unime întreitipostatică, fără de început și preaînălțată. Acest întreit pom al crucii, din pin, cedru și chiparos[3], unit în chip minunat, binevoiește să îl laud după vrednicie.

Dar că ne-am început cuvântul treimic, să nu se mire nimeni. Căci nici nu știa cuvântul să înceapă din altă parte și să spună cele crezute, ci fiindcă a preferat să laude unimea lemnului treimic, pe bună dreptate a îndrăznit să vorbească treimic de

la început. Fiindcă suntem convinși că Unul din Sfânta Treime a fost răstignit cu trupul de voie pe cruce, trebuia precum cred, să înceapă astfel acest cuvânt. Și fiindcă în continuare cuvântul va filosofa pe scurt despre Treimea cea nezidită, atât cât este cu putință, a îndrăznit să vorbească de la început treimic.

Veniți, așadar, iubiților și iubitorilor de praznice, veniți să fugim de arșița pierzătoare a patimilor și, ajungând în grabă la umbrișul acestui întreit cuvios pom, bucurându-ne, să ne desfătăm de el, sau mai bine zis, împărtășindu-ne, pe lângă umbră, și de dulcele lui rod, să ne îndulcim degrabă: „La umbra lui, zice, am dorit și am șezut și rodul lui este dulce în gura mea”[\[4\]](#). Pe acest de trei ori fericit și cinstit pom răsădit l-a văzut mai înainte dumnezeiescul David. Căci l-a văzut sădit acolo unde sunt izvoarele apelor îndurărilor lui Dumnezeu prin care se adapă toate marginile pământului, iar rodul său l-a dat la vremea sa, pe Mântuitorul Hristos adică, la vremea răstignirii, iar frunza lui, mila dumnezeiască umbrind adunările credincioșilor nicidecum nu va cădea, și toate câte a voit să facă Săditorul lui a reușit[\[5\]](#).

Pe acest pom l-a închipuit limpede mai dinainte și toiagul lui Moise[\[6\]](#), pedepsind pe egipteni și scoțând din robie poporul israelitean[\[7\]](#), desplicând

marea și iarăși unind-o[8], scoțând popor și afundând popor, îndulcind apele amare ale Merrei și râurile egiptenilor prefăcându-le în sânge[9] și din stânca ascuțită care a izvorât apă a adăpat mulțimile[10]. Și alte multe minuni a lucrând toiagul acela mânuit de Moise[11], a preînchipuit limpede crucea Domnului[12]. Căci răstignit fiind Stăpânul nostru pe ea de voie nu numai că ne-a izbăvit pe noi din Egipt și din robia lui Faraon, ci[13] pe noi, cei vânduți păcatului, „ne-a răscumpărat”[14] și ne-a eliberat pe noi din tirania diavolului și din legăturile iadului. Și trecând prin Marea Roșie, care este păcatul sângeriu, ne-a călăuzit pe noi la pământul făgăduinței al Ierusalimului celui de sus[15], iar pe satana Faraon și oștirea lui cu toate armele nebuniei lui, în iad l-a scufundat.

Dar cu apa și sângele din propria-I coastă[16] nu încetează să adape pe poporul israelitean cel nou, precum stânca aceea odinioară a adăpat cu îmbelșugare pe poporul israelitean („iar piatra, zice, era Hristos”[17]) iar în loc de „amărăciunea apelor Merrei”[18], a prefăcut izvoarele amare ale necredinței în credință[19]. Și râuri de apă vie[20] au curs din pântecesele celor ce au crezut și, adăpând cu apa cea săltăreață la viața veșnică pe femeia aceea samarineancă[21], a îndulcit-o.

Așadar, la acest cinstit și umbros pom împreună cu Păstorul cel Bun și cu Mirele, făcând aluzie[22] mireasa, zicea astfel: *Vestește-mi mie, Cel pe care L-a iubit sufletul meu, unde-ți paști turmele, unde te culci la amiază[23], că rănită de dragoste sunt eu[24], arată-mi mie chipul Tău, adică întruparea Ta mântuitoare, și fă-mi auzit glasul tău, adică dumnezeieștile învățături. Căci glasul Tău e plăcut, adică mai înalt decât cele profetice și decât orice glasuri, și chipul Tău, frumos[25]. Căci eu sunt floare din câmpie și crinul din văi[26], vestește-mi, Cel pe care l-a iubit sufletul meu, unde-ți paști turmele, unde te culci la amiază[27], oare nu cumva pe întreitul acela pom din munte, pe Golgota? Vestește-mi unde-Ți paști turmele, unde Te culci la amiază[28].*

Căutându-te, așadar, pe muntele Golgotha, l-a amiază, Te voi găsi numaidecât pe Tine dormind pe întreitul pom. Acolo, zice, în muntele acela, pe pin, pe cedru și pe chiparos[29], pe întreitul pom desfătat, Mă vei găsi dormind. La amiază Eu Mesia, în mijlocul pământului în locul Căpățânii și pe Golgotha de voie voi dormi și Mă voi trezi și voi paște turmele Mele. Căci am și alte oi, din neamuri, care nu sunt din staulul acesta, iudaic, „și pe acelea trebuie să le aduc”[30], de îndată ce mă voi trezi, și vor auzi glasul meu, care cheamă la

Împărăție, și *va fi o turmă* care urmează unui singur păstor, Hristos.

Acestea mai dinainte cunoscându-le, adică fericitul lemn, Sfânta Pâine Hristos și îndrăznirea iudeilor, zicea mai înainte Ieremia: *Veniți să-i punem lemn otrăvit în pâinea lui și să-L zdrobim pe el din pământul celor vii*[\[31\]](#). Și când Iudeii L-au auzit pe Hristos zicând că este Pâinea cea cerească și că dă viață lumii, ziceau aceștia: *Noi Îl știm de unde este și tatăl și mama Lui și frații Lui sunt cu noi*[\[32\]](#) și cum este Acesta pâine cerească? Și ziceau lui Pilat: *Ia-L, ia-L, răstignește-L*[\[33\]](#).

Dar ce nevoie este să aducem multe mărturii din Scriptură despre acest lemn? Căci slava Lui este mărturisită de Dumnezeu și întrece cu mult lauda limbii și cugetului omenesc. Dar că are slava mărturisită de Dumnezeu, ascultă-L pe Dumnezeu care zice prin Isaia sfintei cetăți a Ierusalimului: „Și slava Libanului va veni la tine în chiparos, pin și cedru, ca să slăvească locul cel sfânt al Meu și locul picioarelor Mele îl voi slăvi”[\[34\]](#).

Și care este slava Libanului, prin care zice că va slăvi locul picioarelor Lui?

Chiparoși, pini și cedri, despre care zice și David: *Cedrii Libanului pe care i-ai sădit*[\[35\]](#). Și iarăși Isaia: *Și slava Libanului i-a fost dată ei*[\[36\]](#), adică cetății

sfinte Ierusalim. Căci așa cum slava câmpiei este odrăslirea ierbii și netezimea, tot așa și slava munților, în acest Liban, este crângul cu mulți pomi, cu chiparoși și pini și cedri și diferiți alți pomi. *Acolo vor fi veselia păsărilor, sălașurile sirenelor, trestie și bălți*[\[37\]](#). Dar fiindcă slava Libanului este prin chiparoși, cedri și pini, din care avea să se facă cinstita cruce, a zis de mai înainte Domnul: *Și slava Libanului va veni la tine să slăvească locul cel Sfânt al Meu și locul picioarelor Mele îl voi slăvi.*

Întreg Ierusalimul este locul picioarelor lui Hristos, în care a umblat atunci cu trupul pentru a noastră mântuire, iar tot pământul este așternut picioarelor netrupești ale dumnezeirii Lui, iar tronul este cerul[\[38\]](#). Și iarăși locul special al omenității Lui, Sfânta Golgotha, către care a venit la vremea potrivită slava Libanului, cum a zis mai înainte Domnul, și a fost slăvit locul cel sfânt al lui Dumnezeu a Cărui slavă a spus-o mai dinainte Duhul cel Sfânt. Din ziua în care cinstitul lemn a fost adus acolo și Stăpânul nostru a fost înălțat pe ea cu trupul de voie s-a slăvit locul preacuratelor Lui picioare cu slavă neasemănată. Și cu cât se grăbeau să-L insulte și să-L necinstească pe Cel cinstit cei necinștiți, pe atâta și mai mult decât atât Dumnezeu Însuși Îl slăvește. „Iată slujitorul Meu va înțelege, zice Tatăl, și va fi înălțat și slăvit foarte”[\[39\]](#).

Iar Fiul *Când Mă voi înălța de pe pământ, îi voi trage pe toți la Mine*[\[40\]](#). Când mulțimile evreilor vor unelti să Mă piardă[\[41\]](#) pe Mine cu moarte de necinste[\[42\]](#), atunci pe toți îi voi trage la Mine. Și când Mă voi înălța de pe pământ în Muntele Măslinilor ridicat pe nori[\[43\]](#) și străjuit de îngeri și voi trimite alt Mângâietor[\[44\]](#) ca Mine către prietenii Mei și ucenicii Mei, *atunci pe toți îi voi trage la Mine.*

Pe toți, se referă la toți cei care vor să vină din toate neamurile și semințiile și limbile. Căci chiar dacă nu toți au crezut în El, totuși din toate neamurile a tras la El după patima Lui cea sfântă și după slăvita Înălțare. Și nu există neam sub soare din care Hristos să nu fi tras la El după dumnezeiasca și mântuitoarea Lui Înălțare. Până la marginile pământului s-a întins propovăduirea mântuitoare și în tot pământul a ieșit vestirea apostolilor[\[45\]](#) și pe toți i-a vânat, încât să nu eșueze acel: *Dacă Mă voi înălța de pe pământ, pe toți îi voi trage la Mine.*

Și slava, zice, Libanului la tine va veni în chiparos și în pin și în cedru, ca să slăvească locul cel sfânt al Meu și locul picioarelor Mele îl voi slăvi[\[46\]](#).

Deocamdată din cuvântul acesta am aflat că a venit din Liban la Ierusalim de trei ori fericitul lemn și nu din altă parte. Căci este posibil ca înțeleptul Solomon să fi adus foarte mulți pomi din

Liban ostenindu-se la zidirea Templului[47]. Și toate s-au arătat de cel mai mare folos și foarte potrivite pentru construirea dumnezeiescului Templu, dar acest lemn s-a arătat nedesăvârșit pentru Templul acela, pentru ca după aceea să se arate desăvârșit pentru Templul cel însuflețit, cel stricat într-o singură zi și rezidit în trei zile, să se arate deci minunat și totodată deplin[48].

Cred că merită cercetată pricina pentru care nu dintr-un singur lemn, ci din trei a fost făcută cinstita cruce. Oare nu era de ajuns să fie crucea dintr-un singur lemn, cedru, sau pin, sau chiparos? (Căci slava Libanului este confirmată prin mărimea și mulțimea cedrilor, pinilor și chiparoșilor) Și pentru ce nu dintr-unul dintre acești pomi a fost meșterită crucea? Și cum aceștia trei s-au unit în chip mai presus de fire într-o unire nedespărțită?

Dacă taina cea ascunsă nu avea să se descopere[49] la sfârșitul anilor[50], atunci crucea nu ar fi fost făcută din trei pomi, despărțită în trei cu numele, dar având cele trei nedespărțită unire. Iar dacă cineva ne întreabă cum cei trei pomi s-au unit în chip mai presus de fire, să întrebe mai degrabă Libanul. Căci de acolo spune Scriptura că a fost luat lemnul acesta. Dar fiindcă acesta avea să descopere taina Treimii, nu îi era cu neputință

lui Dumnezeu să odrăslească și să crească un cedru și un pin și totodată un chiparos și să facă un singur pom din trei și să aibă nedespărțită unirea.

Fiindcă se cinstea și se cunoștea o singură persoană a lui Dumnezeu și Tatălui, iar Fiul și Duhul nu erau cunoscuți și Dumnezeu era cunoscut pe jumătate, cum ar spune cineva, deși de multe ori și mai înainte de venirea lui Hristos Treimea era propovăduită și acum zicea Tatăl prin Scripturi: *Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut*[\[51\]](#) acum *Din pântecul mai înainte de luceafăr Te-am născut*[\[52\]](#) și *Zis-a Domnul Domnului Meu: Șezi de-a dreapta Mea*[\[53\]](#) și *Prin Cuvântul, Fiul Tatălui, cerurile s-au întărit*[\[54\]](#). *Trimis-a Tatăl pe Fiul, Cuvântul Lui și i-a vindecat pe ei*[\[55\]](#) și *Iată, va înțelege Fiul Meu și va fi înălțat și slăvit*[\[56\]](#) și *Acesta Mă va chema: Tatăl Meu ești Tu și Eu Îl voi pune pe El întâi născut*[\[57\]](#) și pe scurt, toate câte spune Tatăl prin Scripturi despre Fiul. Și iarăși despre Duhul cel Sfânt și începător al vieții: *Duhul Tău cel bun mă va povățui*[\[58\]](#) și *Duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele*[\[59\]](#) și: *cu Duhul gurii Lui toată puterea lor*[\[60\]](#) (nu fiindcă acea fire negrăită și netrupească are gură și duh din cele familiare nouă. Căci duhul gurii cuvântului rostit familiar nouă nici nu se trimite, nici nu lucrează, dar Duhul negrăit al gurii negrăite a lui Dumnezeu

Se și trimite prin iconomie și lucrează în mod autentic precum și Tatăl și Fiul și pentru aceea S-a și pogorât Duhul și i-a călăuzit pe ei[61]) și *Trimite-vei Duhul Tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului*[62]. În zilele cele din urmă voi vărsa din Duhul Meu peste tot trupul și următoarele[63]. Și adeseori, cum spuneam, deși Treimea cea de o ființă era propovăduită, Fiul și Tatăl erau necunoscuți oamenilor.

Și ce este de mirare dacă nu cunoșteau pe Fiul și pe Duhul, nici nu îi cinsteau, când ei nu cunoșteau nici pe Tatăl și Îl lepădau și dădeau cinste demonilor. *Și jertfeau, zice, pe fiii și pe ficele lor demonilor*[64]. *Și oamenii, făcându-și dumnezei din statuile surde*[65] și din multe fapte, pe Însuși Tatăl nu L-au cunoscut și L-au lepădat. Dar învățând firea noastră, fiindcă Tatăl este preabun și foarte iubitor, S-a descoperit pe Sine mai întâi ca Tată prin semne și minuni[66], pentru ca deocamdată să se creadă că El este Dumnezeu, Cel ce a făcut toate. Se descoperă mai întâi aleșilor Lui și celor curați cu inima[67].

Apoi Îl descoperă pe Fiul Său cel iubit și Unul Născut Căruia I-a și spus prin David: *Fiul Meu ești Tu Eu astăzi Te-am născut*[68]. Și în zilele din urmă pe Thabor și la Iordan mărturisindu-L pe El, zicea: *Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit,*

de El să ascultați[\[69\]](#). Apoi iarăși, în chip de porumbel și limbi de foc a descoperit pe același Duh de viață începător[\[70\]](#). Și pentru ca oamenii să nu presupună că Fiul și Duhul sunt mai mici decât Tatăl, Fiul Tatălui zicea așa: *Mergând, învățați toate neamurile, botezând în numele Tatălui, al Fiului și al Duhului Sfânt*[\[71\]](#), ca de aici să învețe cei ce au minte că nu ar fi poruncit să boteze în numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt, dacă Duhul și Fiul ar fi fost mai mici decât Tatăl, ci numai în numele Tatălui ar fi poruncit să boteze. Dar fiindcă Fiul este egal și de o ființă cu Tatăl și Duhul asemenea, a poruncit să boteze în numele Tatălui, al Fiului și al Duhului Sfânt.

Da, zice. Și dacă Fiul este egal cu Tatăl, cum a zis atunci că *Tatăl este mai mare decât Mine*[\[72\]](#). Fără îndoială, L-a numit pe Tatăl mai mare pentru caracterul Său netrupesc, nevăzut și nemuritor. În comparația dintre ceea ce este trupesc și ceea ce este netrupesc, muritor și nemuritor, neapărat este mai mare ceea ce este netrupesc. Dar fiindcă Stăpânul purta trup fără prihană și muritor, când spunea acestea ucenicilor deznădăjduiți, zice către ei că *De M-ați iubi v-ați bucura că Mă duc la Tatăl, pentru că Tatăl este mai mare decât Mine*[\[73\]](#).

Să nu credeți, zice, că și Tatăl poartă chip omenesc pe care acum îl port eu, văzut fiind, ci Acela este

netrupesc, nevăzut și nemuritor și este în această privință mai mare decât Mine, dar eu sunt văzut și port trup și voi muri peste puțin urmând firii omenești. Pentru aceea și spuneam că Tatăl este mai mare pentru însușirea de nemuritor, iar Eu sunt mai mic din pricina trupului, dar potrivit firii dumnezeiești, după putere și stăpânie *Eu și Tatăl una suntem*[\[74\]](#) și *nimeni nu cunoaște pe Fiul decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu îl cunoaște cineva decât numai Fiul și cui vrea Fiul să-i descopere*[\[75\]](#).

Dar fiindcă Mă cunoașteți pe Mine după trup, să nu credeți că și firea Mea dumnezeiască o cunoașteți, căci nici înger, nici om, nici nimeni altcineva nu cunoaște pe Fiul, pe Mine, decât numai Tatăl[\[76\]](#). Și pe Tatăl Îl cunoaște Fiul și Duhul și nimeni altcineva, afară numai de cel căruia vrea Fiul să-i descopere, fie înger, fie om, cunoaște și acesta pe Fiul sau pe Tatăl, atât cât trebuie să-L cunoască și cât va vrea Fiul să-i descopere.

Da, zice, și de ce în Fapte, corifeul apostolilor a zis că *pe Acest Iisus pe Care voi L-ați răstignit L-a făcut Domn și Hristos*[\[77\]](#). Să asculte cu pricepere cel ce întreabă acestea. Fiindcă iudeii spuneau că Hristos este străin de Dumnezeu și amăgitor și călcător de lege[\[78\]](#) și L-au răstignit pe Domnul, ca unii care, chipurile, apărau legea și pe Însuși Dumnezeu,

corifeul Apostolilor Petru zice către ei că Hristos nu este străin de Dumnezeu și amăgitor și călcător de lege, *ci cu siguranță să știe deci toată casa lui Israel că Dumnezeu, pe Acest Iisus pe Care voi L-ați răstignit*^[79], L-a făcut Domn și Hristos. Și pe Dumnezeu pe care vi se pare că Îl apărați, chipurile, mai degrabă L-ați întărit decât L-ați apărat, fiindcă pe Acela care a fost hirotonit Domn și Hristos, pe Acela voi v-ați sârguit să-L ucideți.

Căci omenitatea Lui este unsă de dumnezeire și stăpânește toate, prin urmare, Dumnezeu L-a făcut prin aceasta „Domn și Hristos”. Căci Acesta, Dumnezeu și Tatăl nu era altul cu firea și Fiul altul și Duhul Sfânt altul, ci suntem învățați o fire a fiecăruia în trei ipostasuri și când *Dumnezeu L-a făcut Domn și Hristos pe El*^[80], adică omenitatea, numaidecât era cu Tatăl și cu Duhul și firea Fiului în chip de o ființă și nedespărțit, fiindcă orice fiu născut dintr-un tată este de o fire cu tatăl care l-a născut și nu de altă fire. Căci naște omul om, leul leu și elefantul elefant și orice fire naște o fire de o ființă cu ea și nu altă fire. Căci nici elefantul nu naște vreodată pe leu, căci este străin de înrudirea sa și mai mic ca mărime. Nici leul nu naște elefant, fiindcă este de altă fire și mai mare. Nici dobitoc nu naște om, nici omul nu a născut vreodată dobitoc.

Așadar, fiindcă orice fiu care se naște este de o fire cu tatăl care l-a născut, numaidecât atunci și Dumnezeu Tatăl a născut pe Dumnezeu Fiul de o ființă cu El împreună-fără-de-început cu El nepătimaș și fără de timp, naștere necuprinsă de orice minte a celor zidite și inexprimabilă desăvârșit prin orice cuvânt. Prin urmare, când Dumnezeu L-a făcut pe Acest Iisus Domn și Hristos[81], pe Care iudeii L-au răstignit, era și dumnezeirea Lui unită cu Tatăl, făcând *Domn și Hristos* omenitatea Lui.

Da, zice, așa este și așa ne învață în chip vădit și experiența lucrurilor, că tot cel ce naște naște ceva de o fire cu el și nu o altă fire, dar cel ce naște nu este totuși de aceeași vârstă cu cel născut, ci cel ce naște este mai bătrân, iar cel născut este mai tânăr. Și cum atunci Fiul lui Dumnezeu este contemporan cu Tatăl și împreună-fără-de-început.

Ce spui omule, odraslele sunt mai tinere și născătorii mai vârstnici? La cele muritoare și stricăcioase care îmbătrânesc și mor se întâmplă acestea. Dar la Dumnezeu Tatăl Care naște pe Dumnezeu Cuvântul nu se poate spune că Tatăl este mai bătrân, iar Fiul mai tânăr, ci *La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul*[82]. Nu spune că Dumnezeu la început a făcut pe Cuvântul, ci că era la început și că era la Dumnezeu și Dumnezeu

era Cuvântul. Pentru aceea sinodul chemat de Dumnezeu la Niceea a și rânduit ca noi să credem și să mărturisim cu tărie în simbolul credinței pe Fiul născut, iar nu făcut, de o ființă cu Tatăl. Dar auzind născut, nu bănuim deloc că a și fost un moment când nu era, ci că era la început și era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul.

Iar dacă ești curios cu privire la nașterea negrăită și inexprimabilă a lui Dumnezeu Cuvântul pe care nu o cunosc nici îngerii cei netrupești și să-L socotești pe Tatăl mai bătrân și pe Fiul mai tânăr potrivit cu rânduiala celor ce nasc și a celor născuți și vrei să compari cu făpturile zidite și stricăcioase, ce te împiedică atunci să mărturisești nașterea negrăită pătimească și să atribui pânțec trupesc Tatălui netrupesc? *Din pânțec, zice, mai înainte de luceafăr Te-am născut*[\[83\]](#). Oare vom atribui pânțec lui Dumnezeu și Tatălui celui netrupesc pentru faptul că a spus *din pânțec*? Să nu fie! Căci Duh este Dumnezeu[\[84\]](#), cum a spus Domnul și Dumnezeul nostru foc mistuitor[\[85\]](#), cum a spus iarăși în altă Scriptură[\[86\]](#).

Să ne gândim așadar, dacă are pânțec focul și duhul, atunci are și cel ce zice *Din pânțec mai dinainte de luceafăr Te-am născut*[\[87\]](#). Iar dacă nu se poate un asemenea lucru, consideră nașterea negrăită și inefabilă, iar pânțecul socotește-l

unirea Fiului cu Tatăl și deoființimea. Iar acel *mai înainte de luceafăr*, vezi-l ca atemporalitate. Căci și pe îngeri i-a făcut mai înainte de luceafăr și cerul, și pământul, și marea și multe altele[88]. Dar luceafărul, împreună cu alți luminători, a fost făcut a patra zi[89], pe care îngerii, admirând înțelepciunea nesfârșită a lui Dumnezeu, lăudându-l, au cântat pe Dumnezeu. *Când am făcut stelele*, adică a patra zi, *M-au lăudat cu glas mare îngerii mei și au cântat*[90]. Căci acel mai înainte de luceafăr, cum spuneam mai înainte, a arătat nașterea fără de timp a Fiului așa cum și în altă parte *mai înainte de soare este numele Lui*[91].

Și ca să nu îndrăznească cineva să spună că dacă *mai înainte de soare este numele Lui* nu este nimic de mirare, fiindcă mai înainte de soare nu numai îngerii au fost făcuți, cum se spune, ci și cerul, și pământul și altele[92], ca nu cumva cineva să îndrăznească aceasta, cum am spus deja, și să presupună că a fi mai înainte de luceafăr nu înseamnă a fi împreună fără-de-început cu Tatăl, ci înseamnă că este mai bătrân sau contemporan cu făpturile, a zis mai înainte și aceasta: *Și mai înainte de lună, din neam în neam*[93] (deși nici nu erau oameni mai înainte de lună, nici nu se numărau neamurile). Ca atunci când spune: *Cel ce este mai înainte de veci*[94] și iarăși: *Din veac și până în veac ești Tu*[95], așa și aici *Mai înainte de*

soare este numele Tău[96] și mai înainte de lună, din neam în neam[97].

*Așa cum zice limpede și Înțelepciunea, adică Fiul, descoperind nașterea Lui cea fără de început: *La început, mai înainte de a face pământul și mai înainte de a face adâncurile, mai înainte de a ieși izvoarele apelor, mai înainte de a întemeia munții și mai înainte de toate dealurile Mă naște pe Mine[98].* Căci mai înainte de a face pământul, și adâncurile, și munții, și dealurile numaidecât a făcut îngerii, cum a arătat cuvântul, ca să vadă nesfârșita Lui înțelepciune și putere care a adus toate din neființă la ființă[99] și, văzându-L pe Dătătorul tuturor, să-L admire și admirându-L, să-L laude. Ceea ce s-a și petrecut.*

*Când am făcut stelele M-au lăudat cu glas mare toți îngerii Mei și M-au cântat[100]. Dar tu vezi pe acel *La început* și caută în toată siguranța ce numește început (*La început, mai înainte de a face pământul și mai înainte de adâncuri, mai înainte de a ieși izvoarele apelor, mai înainte de a întemeia munții, mai înainte de toate dealurile Mă naște pe Mine[101]* și căutând pe acel *la început* început nu vei găsi, vei găsi însă pe acel *fără de început și era*. Despre acest început a vorbit și Ioan, cel ce a pus capul pe pieptul lui Hristos, zicând: *La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu**

era Cuvântul. Acesta era la Dumnezeu[102]. Vezi iarăși era la început și era la Dumnezeu, toate prin El s-au făcut, și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut[103]. Fie îngeri, fie oameni, fie cer, fie pământ, fie adâncuri, fie râuri, fie izvoare sau orice altceva din ce s-a făcut, fără El nu s-a făcut nimic.

*Ai văzut cum a fost propovăduită Treimea cea nezidită și mai înainte de venirea lui Hristos, dar a rămas necunoscută oamenilor și nu era cinstită? Ai văzut pentru care pricină a zis că *Tatăl Meu este mai mare decât Mine[104]*? Ai văzut cum Dumnezeu L-a făcut *Domn și Hristos* pe Acest Iisus pe Care iudeii L-au răstignit[105]? Ai văzut cum este de o ființă cu Tatăl și împreună-fără-de-început și nici Tatăl Născătorul nu este mai bătrân, nici nu este mai tânăr Cuvântul cel născut din El și Fiul? Ai văzut cum *din pântecul mai înainte de luceafăr S-a născut[106]* și *cum rămâne mai înainte de soare numele Lui[107]* și *mai înainte de lună din neam în neam[108]*? Ai văzut cum a spus *la început mai înainte de a face pământul...*” și așa mai departe, „...și mai înainte de dealuri *Mă naște pe Mine?[109]* Ai văzut cum a meritat să cercetăm pricina pentru care nu dintr-un singur pom, ci din trei pomi a fost construită cinstita cruce?*

Fără doar și poate. Cinstita cruce este simbolul sfintei dumnezeiri una întreit-ipostatică,

nedespărțite, mai presus de dumnezeire și ascultă cu pricepere în ce mod: căci fiind despărțită prin numiri în chiparos, pin și cedru[110] a arătat ipostasurile Tatălui și Fiului și Duhului Sfânt, iar nedespărțita unire a celor trei pomi arată nedespărțirea firii. Și așa cum cedrul nu este cedru, pin și chiparos, nici pinul nu este pin cedru și totdată chiparos și nici chiparosul nu este chiparos cedru și pin, ci cedrul este cedru adevărat, pinul este de asemenea pin, și chiparosul chiparos, tot așa și Tatăl nu este numit Tată și în același timp Fiu și Duh, nici Fiul nu este numit Fiu și Tată și Duh, nici Duhul nu este numit Duh și Fiu și Tată, ci este Tatăl Născătorul și Cel fără de început, și este Fiul, Cel născut din El și după dumnezeiasca fire împreună-fără-de-început și este Duhul cel Sfânt Duh Sfânt în ipostas (precum Tatăl și Fiul, purcezând de la Tatăl și împreună-fără-de-început.

Și iarăși, așa cum nu poate cineva să despartă unirea mai presus de fire a celor trei pomi, încât să spună acesta este cedru, acesta este pin, acesta este chiparos nici nu poate cineva separa lucrarea și puterea acestora și să spună că minunea aceasta și lucrarea este proprie cedrului, sau aceasta pinului, sau aceasta chiparosului, tot așa nu poate cineva să despartă firea cea mai presus de fire a sfintei și celei mai dinainte fără de început Treimi sau firea Tatălui de a Fiului sau a Fiului de a

Tatălui sau a Duhului Sfânt de firea Tatălui și de a Fiului.

Nici iarăși nu poate cineva să despartă lucrările și să spună că aceasta este lucrarea și zidirea Tatălui, aceasta a Fiului și aceasta iarăși a Duhului celui Sfânt, ci așa cum este cu neputință să unești cele trei ipostasuri într-unul, așa este cu neputință să desparti firea cea una în trei. Căci în ce chip cineva, văzând trei sori în tăria cerului, egali prin fire, egali în mărime și în strălucire și în mod egal trimițându-și mărgăritarele și luminând întreaga lume, nu ar putea cineva să-i unească într-unul, nici iarăși lumina împrăștiată a acestora nu ar putea să o despartă în trei, tot așa nici firea cea una a Treimii celei mai presus de dumnezeire nu poate fi despărțită în trei, nici invers, cele trei ipostasuri ale ei, adică persoane, nu poate să le unească într-unul, în ce chip a arătat imaginea celor trei sori și în ce chip a arătat în modul cel mai clar mai sus simbolic de trei ori fericitul lemn al cinstitei Cruci.

Și aceasta este ceea ce zicea Mântuitorul că: *Nu pot Eu de la Mine Însuși să fac nimic*[\[111\]](#), adică ceea ce vreau Eu să fac, vrea și Tatăl și Duhul de asemenea și ceea ce binevoiește Tatăl și Duhul să facă, voiesc și Eu. Pentru aceea și *nu pot Eu de la Mine Însuși să fac nimic* și pe bună dreptate. Căci

fiind o singură fire, și o singură împărăție și putere a acestora, numaidecât este și o singură voință. S-a întrupat Fiul și a binevoit Tatăl și Duhul Sfânt împreună a lucrat. S-a răstignit de voie ca om și murind, a fost pus în mormânt. Iar firea Lui dumnezeiască împreună cu Tatăl și cu Duhul L-a înviat pe El din morți. Și aceasta vestind-o apostolii, au propovăduit-o în sus și în jos, zicând: *pe Care L-a sculat Dumnezeu din morți*[\[112\]](#), *pe Care l-a înviat a treia zi, pe Care L-a preînălțat și pe Care L-a slăvit și Căruia i-a dăruit nume mai presus de tot numele*[\[113\]](#) și altele asemenea câte ziceau propovăduind.

Iar dacă cineva ar îndrăzni să spună ce este dumnezeiasca fire a Cuvântului lui Dumnezeu unită cu Tatăl și cu Duhul, zicem aceasta, că dumnezeiasca aceea fire este necuprinsă și îngerilor și inaccesibilă oricărui cuget al celor zidite[\[114\]](#). Și aceasta o arată serafimii cei cu câte șase aripi, care, acoperindu-și fețele cu propriile aripi, strigă neîncetat întreita cântare[\[115\]](#), dar o arată și acel: *nu va vedea omul fața Mea și să fie viu*[\[116\]](#) și *Pe Dumnezeu nu L-a văzut niciodată nimeni*[\[117\]](#) și *nimeni nu cunoaște pe Fiul, afară numai de Tatăl*[\[118\]](#) și celelalte. Căci dacă firea noastră de lut nu putea să suporte ca firea dumnezeiască să fie văzută goală, nu ar suferi nici ca aceasta să-și încingă trup muritor.

Și ce este de mirare că oamenii nu cunosc firea lui Dumnezeu, când și îngerilor, precum s-a spus, ea este necuprinsă? Dar noi nu știm nici ce este firea îngerului, sau mai bine zis nu cunoaștem nici firea sufletului nostru, deși nu este departe de noi, dar prin el trupul nostru are viață și este cârmuit și încălzit. Cu toate acestea, nu cunoaștem firea lui. Vedem în fiecare zi soarele și luna și stelele, dar dacă firea lor este fie apă, fie foc, fie altceva, nu cunoaștem. Și le vedem pe acestea în fiecare zi alungate la apus și apunând și iarăși le vedem la răsărit răsărind. Și când anume își fac călătoria lor de la apus la răsărit, a spune cineva cu exactitate nu poate. Vedem atâta cer cu ochii și nu poate cineva să spună ce este firea lui.

Vedem și marea cea largă, dar adâncimea ei și mărimea ei ne este necuprinsă. Iar pământul acesta pe care umblăm, din care ne și hrănim, nu poate să spună cineva cum sunt temeliiile [\[119\]](#) lui. Și acum își închipuie că are temeliiile *pe ape* [\[120\]](#), acum *pe stâlpi* [\[121\]](#), acum *pe nimic* [\[122\]](#). Dar nu numai temeliiile lui nu le cunoaștem, ci nu știm nici câtă este lățimea feței lui. Și auzim că o minunată grădină este pe pământ din care izvorăsc apele Nilului și Eufratului împreună cu alte două râuri îmbelșugate, dar care este și câtă este nu cunoaștem deloc, numai cât auzim că aceasta este. În Eden la răsărit și bănuim că aceasta este o lume

proprie sfântă și mare judecând după râul care o adapă[123]. Și când a fost răpit acolo oarecând cineva[124] a auzit cuvinte negrăite și nu a putut să ni le descopere pe acestea.

Prin urmare dumnezeiasca fire este, cum s-a spus, necuprinsă și îngerilor, dar noi nu numai firea îngerilor, dar nici firea sufletului nostru nu știm să spunem ce este, nici nu putem înțelege firea fapturilor, precum a arătat cuvântul (și cine oare, ignorând faptele, ar iscodi să afle pe Făcătorul?) trebuie așadar ca noi să ne închinăm fără iscodire și să credem că puterea lui este necuprinsă și inaccesibilă, că este departe de orice răutate și păcat, dar că are în schimb orice virtute și dreptate și că adeseori stăruie în bunătatea Lui pentru mântuirea noastră.

Dar până când nu ne vom opri cuvântul nostru? Și poate unii ne vor bănuși pe noi că spunem lucruri străine de prezenta sărbătoare, dar cel ce urmărește înlănțuirea cuvântului de mai sus, ne va afla pe noi neabătându-ne deloc de la subiectul cuvântului prezentei sărbători. Căci după ce s-a discutat pentru care pricină preasfânta cruce nu este făcută dintr-un singur lemn, ci din trei, de acolo cuvântul a trecut cu ușurință la Sfânta Treime. Și nimic străin nu a fost spus. Căci trebuia, trebuia mai întâi să-L lăudăm pe

Dumnezeu, Cel ce slăvește și apoi să lăudăm slăvita Cruce. Prin urmare, acum să ne amintim cele ale înălțării și să salutăm în mod special cinstita Cruce, pentru ca, prin ea, Cel ce S-a răstignit pe ea să îmi lumineze ochiul minții și apoi, încetând alergarea cuvântului, să-i punem capăt.

Înălțați pe Domnul Dumnezeu nostru și închinați-vă așternutului picioarelor Lui, că sfânt este[\[125\]](#). *Și iată, va înțelege Fiul Meu și va fi înălțat și va fi slăvit și înălțat foarte*[\[126\]](#). *Și Acesta păcatele multora a purtat și pentru păcatele noastre a fost predat*[\[127\]](#). *Și: Dacă Mă voi înălța de pe pământ, pe toți îi voi trage la Mine*[\[128\]](#). *Când Îl veți înălța pe Fiul omului atunci veți cunoaște că Eu sunt*[\[129\]](#). *Așa cum Moise a înălțat șarpele în pustie, așa trebuie să fie înălțat Fiul omului, pentru ca tot cel ce crede întru el să nu piară, ci să aibă viață veșnică*[\[130\]](#). Amintind aceste cuvinte dumnezeiești despre înălțare se cuvine ca de multe ori să spunem Crucii Domnului „bucură-te”.

Bucură-te, pom răsădit de Dumnezeu și purtător de viață pe care l-a sădit Tatăl, l-a udat Fiul și la crescut Duhul Sfânt.

Bucură-te, pomul vieții din mijlocul Raiului[\[131\]](#), al cărui rod este frumos la vedere și bun de mâncare sufletului[\[132\]](#).

Bucură-te, pom preacinstit, prin care s-a deschis tâlharului Raiul[\[133\]](#), cel odinioară închis.

Bucură-te, lemn preacinstit, că după ce pomul și bărbatul și neascultarea și femeia cea ușor de înșelat[\[134\]](#) au scos afară din Rai firea noastră, iarăși prin lemnul tău și prin Dumnezeu-omul Hristos și prin minunata ascultare și preacurata femeie iarăși l-am primit.

Bucură-te, lemn sfânt, lucrarea minunilor mosaice și nimicirea egiptenilor[\[135\]](#).

Bucură-te, lemn nezdrobot prin care ușile și încuietorile iadului[\[136\]](#) s-au zdrobit.

Bucură-te, lemn sfânt și preasfânt de care se rușinează heruvimii și în fața căruia sabia cea vâlvâietoare[\[137\]](#) se retrage[\[138\]](#).

Bucură-te, lemn întreit într-un singur lemn, odinioară ca slava Libanului[\[139\]](#), iar acum slava noastră și zid nezdrobot, toiag și sprijin[\[140\]](#) și toiagul dreptății[\[141\]](#), toiagul puterii prin care se zdrobesc neamurile cele înțelegătoare ca vasele olarului[\[142\]](#).

Bucură-te, lemn întreit și umbrar al unui singur pom pe care S-a culcat Păstorul cel bun la amiază în muntele Golgotha și trezindu-se ca un bun păstor[\[143\]](#) a adunat turmele din alt staul, care

prin ușa sfântă și preasfântă intră și ies și pășune
află[144] și iarbă curată, desfătarea Raiului.

Bucură-te, de trei ori fericite lemn de cedru-pin-
chiparos, ca unul de număr egal cu al Treimii, pe
care S-a întins cu trupul Unul din Sfânta
Treime[145] și murind de voie, stăpânirea morții
desăvârșit a nimicit-o.

Bucură-te, cruce cinstită, lauda ortodocșilor și
pieirea celor rău-credincioși.

Bucură-te, cruce, lauda apostolilor și căderea
iudeilor.

Bucură-te, cruce veselia mucenicilor și biruința
nebiruită[146], pieirea și căderea tiranilor.

Bucură-te, cruce, *semn care stârnește
împotriviri*[147], *iudeilor sminteală, elinilor, nebunie,*
iar pentru noi, credincioșii, este puterea lui
Dumnezeu[148].

Bucură-te, cruce, legătoare a diavolului și a
nebuniei lui, preceptoare a iadului și dezlegare a
celor legați acolo.

Bucură-te, cruce, semn alcătuit din stele arătat în
cer dreptcredinciosului Constantin.

Bucură-te, cruce sceptru preasfânt al Împăraților
dreptcredincioși, „trofeu nebiruit”[149].

Bucură-te, cruce bunăcuviința arhierilor, podoaba și slava tuturor bisericilor.

Bucură-te, cruce, dumnezeiască pecete a celor ce hirotonesc și dumnezeiască desăvârșire a celor hirotoniți.

Bucură-te, cruce, strălucirea preoților și evlavia celor ce slujesc.

Bucură-te, cruce, ajutorul celor ce conduc și paza cea mai sigură a poporului celui dreptcredincios.

Bucură-te, cruce, biruința împăraților, slava maimarilor și căderea vrăjmașilor.

Bucură-te, cruce, puterea cea mare a împărăției de jos și călăuzitoare fără de rătăcire la Împărăția de sus.

Bucură-te, cruce cinstită, cinstea îngerilor, din pricina lui Hristos, Celui de voie răstignit pe tine.

Bucură-te, cruce, pomul de viață dătător al Dumnezeu-omului Hristos și sceptrul strălucit al puterilor îngerești.

Bucură-te, cruce, podoaba conducătorilor și evlavia celor conduși.

Bucură-te, cruce, scăparea păcătoșilor și ajutorul dreptilor.

Bucură-te, cruce, ajutorul celor ce petrec în feciorie și înfrânarea celor căsătoriți.

Bucură-te, cruce, mângâierea celor ce petrec în văduvie, și hrănitoarea celor orfani.

Bucură-te, cruce, siguranța celor călare și tăria celor ce merg pe jos.

Bucură-te, cruce, nădejdea celor ce trudesc pământul și hrănitoarea meșteșugarilor.

Bucură-te, cruce ajutorul celor ce priveghează și sunt treji, paza celor ce nădăjduiesc întru tine.

Bucură-te, cruce doctorul celor bolnavi, întăritoarea celor sănătoși.

Bucură-te, cruce, slava celor în bunăstare, și mângâietoarea celor nenorociți.

Bucură-te, cruce, mângâierea celor ce se bucură și sprijinitoria celor necăjiți.

Bucură-te, cruce, siguranța dreptei judecăți și pieirea și căderea judecătorilor nedreți.

Bucură-te, cruce, apărătoarea celor milostivi și zdrobitoarea celor zgârciți.

Bucură-te, cruce, ruda postitorilor, întoarcerea lacomilor al căror „Dumnezeu este pântecel” [\[150\]](#)

și pierzătoarele patimi care prin fierbinte pocăință și curăție a vieții își răstignesc trupul cu patimile și cu poftele[151].

Bucură-te, cruce, curcubeu preacinstit al lui Hristos și al curcubeului dumnezeiesc semn al împăcării dintre Dumnezeu[152] și oameni, prin care ne-am și slobozit din nelegiuirea potopului, dobândind Arca sfântă[153], Biserica lui Hristos, înotăm deasupra a toată reaua credință, astfel încât să fim înălțați deasupra munților înalți și preaînălțați (ai conducătorilor eretici) de patruzeci de coți[154], iar acei patruzeci de munți de patruzeci de coți, ereticii și necredincioșii, se vor scufunda jos, ca unii care au dogmatizat rău și au învățat rău popoarele. Dar noi cu harul lui Dumnezeu, învredniciți fiind de Arca lui Hristos (a Bisericii) nu trebuie nicidecum să ne hrănim cu hrana (păcatul) necuratelor păsări și dobitoace (a demonilor), știind că prin această hrană, la potop, au fost deschise jgheburile cerești și izvoarele adâncului[155] și „a murit tot trupul ce se mișca pe pământ”[156], ci trebuie ca noi să avem hrană specială pâinea cea cerească prin curăția vieții și fapte desfătate lui Dumnezeu, pentru ca, primind ramura de măslin (darul lui Dumnezeu, cununa nestrăciunii) prin sfântul porumbel (Duhul Sfânt) în arca noastră (sufletul și mintea)[157], să

alungăm (demonul) corbul întunecat și mâncător de stârvuri (cugetul pățimaș și iubitor de trup).

Și când vom vedea uscându-se pământul (trupul nostru), atunci va începe (mintea noastră) Noe, cultivatorul pământului (al inimii noastre) și va sădi via (pe Hristos) în pământul lui (sufletul) și să bea din vinul lui și se va îmbăta din grăsimea casei lui [\[158\]](#) și se va dezgoli (de toată răutatea) în casa lui (Hristos și Stăpânul și Mântuitorul Dumnezeu) [\[159\]](#). Și atunci se va trezi din beția (patimilor pierzătoare) și va afla toate câte i-a făcut fiul lui mai tânăr (cugetul iubitor de plăceri) Ham. Și arătându-se vinovat, după vrednicie, de blestem și de robie slujitorul nostru Canaan, cel iubitor de trup, adică pofta desfrânată a trupului, va moșteni atunci binecuvântarea Sem, adică mintea cea mai practică și dragostea iubitoare de Dumnezeu și se va lărgi precum Iafet la înălțimea contemplației poruncilor lui Dumnezeu.

Bucură-te, cruce cinstită, trestie cerească prin care am fost trași din adâncul căderilor.

Bucură-te, cinstită cruce, undiță de aur și de Dumnezeu alămuită, mreajă purtând pe Dumnezeu cel purtător de trup, întru care, amăgit fiind, s-a prins chitul, marele pește, tiranul satan.

Bucură-te, cinstită cruce, cârmaciul credincioșilor care plutesc pe mare și naufragiul piraților și al neamurilor necredincioase.

Bucură-te, cruce, cinstit „zid și întărire”[\[160\]](#) prea sigură a poporului credincios din toate cetățile.

Bucură-te, cruce, „limanul mântuirii”[\[161\]](#) și „turnul cel tare de la fața vrăjmașului”[\[162\]](#) și paza dreptilor.

Bucură-te, cruce cinstită, „arma păcii”[\[163\]](#), cu care se într-armează împărații spre mântuire și se alungă cu ușurință șirurile dușmanilor.

Bucură-te, cruce, sceptra îngerilor și cuiul din inimă al demonilor.

Bucură-te, cruce, lumina zilei și torță în noapte și luceafăr preamare.

Bucură-te, prealuminoasă cruce, care fulgeri mărgăritare mai mari decât ale soarelui, lunii și stelelor.

Bucură-te, cinstită cruce, semnul Fiului omului care are să se arate în vremurile din urmă pe cer și are să biruiască cu mult razele soarelui și soare nou se va arăta pe lume, când *vor plânge toate neamurile pământului*[\[164\]](#) din pricina răutății faptelor lor și a credinței greșite. *Atunci se va arăta*

pe cer semnul Fiului omului[\[165\]](#). Atunci, adică la a doua Lui venire se va arăta semnul Lui mai întâi, adică preasfânta cruce, ca să însemneze preasfânta Lui venire, a Celui ce S-a răstignit de voie cu trupul pe ea, Cuvântul lui Dumnezeu. Și atunci vor plânge toate neamurile pământului, soarele și luna și toate stihiile vor înceta.

Atunci, zice, soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina ei și stelele vor cădea din cer[\[166\]](#). Și cum oare nu vor plânge atunci toate neamurile pământului și cum oare nu se vor înfricoșa și se vor spăimânta toți, văzând o așa de mare schimbare bruscă a stihiilor, cum n-a mai văzut cineva niciodată, o schimbare așa de mare a cerului și mulțime de îngeri nenumărați arătându-se urmându-L, însoțindu-L și precedându-L pe Stăpânul Hristos și strigând după obicei cântarea cea întreit sfântă?

Bucură-te, cruce, sprijinitoarea oricărui bine, și alungarea oricărui rău.

Bucură-te, cruce, veselia strălucită a tuturor ortodocșilor și zid nepredat.

Bucură-te, cruce, faima monahilor și a celor ce aleargă la tine cu credință.

Bucură-te, cruce, preacinstită și zidul nimicniciei mele și întărirea și strălucirea atotluminoasă și cea mai mare pază a Peșterii mele, întru care se și cheamă preainaltul și cinstitul tău nume, către care se și arată minunata ocrotire a ajutorului tău și care, dobândindu-te pe tine este cinstită, cu totul preacinstită. Pe care o și izbăvește pururea de a fi cuprinsă de orice necaz, pentru ca prin puterea ta, preaputernică, să te arăți celor ce locuiesc aici vădită apărare și respingere a toată uneltirea vrăjmașilor și ca armă pașnică, nimicind tot felul de uneltiri ale vrăjmașilor, fie văzuți, fie nevăzuți. Mă bucur și eu pentru tine, cruce preacinstită, povestind minunile tale [\[167\]](#) și, bucurându-mă, strig ție limpede acest din urmă „Bucură-te!”

Bucură-te, cruce, lauda aleasă a vieții purtătoare de cruce a monahilor și întărirea cuvioșilor, sprijinul cel preacinstit al celor „din munți și peșteri și din crăpăturile pământului” [\[168\]](#), dumnezeiască povară a monahilor și a tuturor următorilor lui Hristos și a căsătoriților. Pe care și purtând-o Iisus, a ieșit la locul Căpățânii [\[169\]](#), învățând cu fapta pe următorii lui și zicându-le lor: *Dacă cineva voiește să vină după Mine* [\[170\]](#) Eu deja Mă duc la Tatăl Meu și la Împărăția Mea [\[171\]](#).

Și dacă cineva voiește să vină după Mine acolo să se lepede de sine, adică de poftetele cele trupești, să-și

ia crucea și să-mi urmeze Mie[\[172\]](#). Fiindcă atunci când cineva își va răstigni trupul *cu patimile și poftele lui*[\[173\]](#), atunci și-a luat crucea lui și a urmat lui Hristos. Căci și fericitul și dumnezeiescul Pavel, înconjurând lumea și propovăduind mântuitoarea propovăduire, zicea așa: *Lumea este răstignită pentru mine și eu pentru lume*[\[174\]](#) *Căci am judecat și nu știu altceva în mine decât pe Iisus Hristos și Acesta răstignit*[\[175\]](#).

Dar ne învață și pe noi să ne omorâm trupul *cu poftele și patimile lui*[\[176\]](#). Fiindcă pofta naște patimile, nu vrea învățătorul astfel ca noi să omorâm numai patimile, ci împreună cu ele toate și poftele. Fiindcă așa cum femeia, luând în pântece, naște prunc, așa și inima împătimită, zămisliind pofta, naște patima[\[177\]](#). Și cel ce voiește să se slobozească din patimile pierzătoare trebuie să alunge și poftele. Căci, când mintea și inima devin neapropiate poftelor pătimășe, odată cu patimile sunt omorâte și acestea. Și trupul omorât cu patimile[\[178\]](#), adică cu păcatele, și poftele, adică cu gândurile necurate, se leapădă de sine, adică de plăcerile trupești și Îl iubește pe Hristos și ia crucea Lui, adică omorârea patimilor, și Îi urmează Lui către viața veșnică.

Dar trebuie ca noi să filosofăm pe scurt și să încheiem cuvântul, ca să nu pară ascultătorilor

peste măsură de lung și să aducă neplăcere în suflete și picoteală.

Crucea se înalță și cad demonii.

Crucea se înalță și se ridică din căderi oamenii.

Crucea se înalță și fug demonii[\[179\]](#).

Crucea se înalță și se adună laolaltă oamenii.

Aceștia, părăsind pustiul, vin astăzi în lume și la Biserica lui Dumnezeu[\[180\]](#) pentru preasfânta Înălțare, iar demonii sunt alungați astăzi în pustie din lume prin înălțarea Crucii.

Crucea se înalță și odată cu ea înalță și adunările credincioșilor.

Crucea se înalță și trage în jos obrăznicia neamurilor necredincioase.

Crucea se înalță și mila Domnului către noi se trimite. Strigăm către El, Doamne, miluiește, și dezlegare de păcate primim de acolo.

Crucea se înalță și tinerii evreilor văzând, batjocoresc, luând în râs cinstita înălțare spre adăugirea relelor lor și mânia Domnului[\[181\]](#) de aici primesc.

Crucea se înalță și cetele îngerilor prăznuiesc împreună cu oamenii.

Crucea se înalță și se posomorăsc neamurile și, odată cu aceștia, taberile demonilor.

Crucea se înalță și firea muritorilor, cele de sus căutând, este învățată să cugete cele de sus[182] unde este Hristos, șezând în chip de negrăit de-a dreapta Tatălui[183]. Căci *cetatea noastră este în ceruri, de unde și așteptăm Mântuitor pe Domnul Iisus Hristos, Care va schimba la înfățișare trupul smereniei noastre ca să fie asemenea trupului slavei Sale*[184].

Vai vai, ce taină străină de care vrea să învrednicească Stăpânul slavei trupul nostru de lut și noi nu ne rușinăm să-l tăvălim pe acesta în noroiul păcatului! Care va schimba la înfățișare trupul nostru smerit și de lut și-l va face pe el *asemenea trupului slavei Sale*, adică nesticăcios și nemuritor și părtaș împărăției Lui. Pentru aceea este și cu puțință să fie cetatea noastră în ceruri[185]. Căci îngropându-ne împreună cu Hristos prin botez și împreună cu el sculându-ne[186], trebuie ca noi să-I urmăm Lui, să cugetăm cele de sus, să căutăm cele de sus și cetatea noastră în ceruri să fie[187].

Când cineva cu ajutorul lui Dumnezeu alungă din trupul său și din inima sa plăcerile trupești și va disprețui slava deșartă și bogăția care curge și nemăsurata desfătare, atunci numaidecât și

petrecerea lui este în ceruri. Dar când cineva urmează poftelor lui trupești și își mânjește trupul cu fapte nelegiuite și se ține cu tărie de slavă și nemăsurată desfătare, atunci numaidecât petrecerea lui este pe pământ.

Crucea se înalță și ne învață pe noi cerescul său în chip vădit.

Crucea se înalță și poruncește ca cei care ațin calea de la călătoria de sus să se retragă și statornicește ca vămile să dispară și ne îndeamnă pe noi să umblăm fără împiedicare către cer.

Crucea se înalță și văzduhul pecetluit în cele patru colțuri se sfințește, și pomii câmpului se bucură împreună, fiindcă văd un pom de aceeași fire cu ei, deși nu de aceeași cinste, ci fiind mai presus de cinste, și se bucură.

Crucea se înalță, și învierea lui Hristos, adevăratul Dumnezeu nostru se înnoiește și poruncește să ne înalțe pe noi prin credință și faptele bune la Împărăția Lui. De care fie să fim învredniciți noi toți, cu harul și cu iubirea de oameni a bunătății Lui, Căruia fie slava și puterea împreună cu Cel mai dinainte fără de început și împreună fără de început cu Tatăl Lui și cu Duhul acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

(Sfântul Neofit Zavoratul, Scrieri III. Panegirice)

[1] Ieș. 15, 1, 21.

[2] Înțel. Sol. 14, 7; Ps. 73, 12.

[3] Is. 60, 13.

[4] Cânt. 2, 3.

[5] Ps. 1, 3.

[6] Ieș. 4, 20

[7] *Canonul Înălțării Sfintei Cruci, Cântarea a 6-a*

[8] Ieș. 7, 14.

[9] Ieș. 7, 17

[10] Ieș. 17, 5-6

[11] *Utrenia 27 ianuarie, Canonul Născătoarei de Dumnezeu, Cântarea I*

[12] *Canonul Înălțării Sfintei Cruci, Cântarea a 9-a*

[13] Ieș. 15, 23-25.

[14] Gal. 3, 13

[15] Gal. 4, 26.

[16] In. 19, 34.

[17] Ieș. 17, 6.

[18] 1 Cor. 10, 4.

[19] Canonul Înălțării Sfintei Cruci, Cântarea a 9-a;
vezi și: Ieș. 15, 23-25.

[20] In. 7, 38.

[21] In. 4, 14.

[22] In. 10, 11.

[23] Cânt. 1, 7.

[24] Cânt. 2, 5; 5, 8.

[25] Cânt 2, 14.

[26] Cânt. 2, 1.

[27] Cânt. 1, 7.

[28] Cânt. 1, 7.

[29] Is. 60, 13.

[30] In. 10, 16.

[31] Ier. 11, 19.

[32] In. 6, 41-42; Mt 13, 55.

[33] In 19, 15.

[34] Is. 60, 13.

[35] Ps. 103, 16.

[36] Is. 35, 2.

[37] Is. 35, 7.

[38] Is. 66, 1.

[39] Is. 52, 13.

[40] In. 12, 32.

[41] Is. 53, 12; Lc. 22, 37.

[42] Lc. 23, 32-33.

[43] Fapte. 1, 9.

[44] In 14, 16.

[45] Ps. 18, 5; Rom. 10, 18.

[46] Is. 60, 13.

[47] 3 Rg. 5, 20.

[48] Mt. 26, 61 și 27, 40; In 2, 19.

[49] Ef. 3, 9; Col. 1, 26.

[50] Sfârșitul anilor sau vremurile din urmă, așa e numită adeseori perioada în care S-a întrupat Hristos, care este totodată și plinirea vremii. În

acest timp s-a descoperit Taina Sfintei Treimi, iar crucea prin faptul că e alcătuită din trei pomi, pin, cedru și chiparos, închipuie Taina Treimii.

[51] Ps. 2, 7; Fapte 13, 33 și Evr. 1, 5.

[52] Ps. 109, 3.

[53] Ps. 109, 1.

[54] Ps. 32, 6.

[55] Ps. 106, 20.

[56] Is. 52, 13.

[57] Ps. 88, 27-28.

[58] Ps. 142, 10.

[59] Ps. 50, 12.

[60] Ps. 32, 6.

[61] Is. 63, 14.

[62] Ps. 103, 30.

[63] Fapte 2, 17; Ioil 3, 1, 2.

[64] Ps. 105, 37.

[65] Canonul lui Iosif, 13 septembrie, cântarea a 5-a.

[66] Fapte 2,22; Deut 34, 11; Evr. 2, 4.

[67] Mt. 5, 8.

[68] Ps. 2, 7; Fapte 13, 33 și Evr. 1, 5 .

[69] Mt. 3, 17 și 17, 5.

[70] Mt. 3, 16; Mc. 1, 10; Lc. 3, 22; In. 1, 32 și Fapte 2, 3.

[71] Mt. 28, 19.

[72] In. 14, 28.

[73] In. 14, 28.

[74] In. 10, 30.

[75] Mt. 11, 27; Lc. 10, 22.

[76] Is. 63, 9; *Slujba Ceasurilor din Vinerea Mare, rugăciunea ceasului I.*

[77] Fapte, 2, 36.

[78] Mt. 27, 63; Lc. 6, 5; In. 7, 12; 9, 16.

[79] Fapte 2, 36.

[80] Sf. Athanasie al Alexandriei, *Către un oarecare cetățean*, PG 28, 1404A.

[81] Fapte 2, 36.

[82] In. 1, 1

[83] Ps. 109, 3.

[84] In. 4, 24.

[85] Deut. 4, 24 și 9, 3; Evr. 12, 29.

[86] In. 19, 37

[87] Ps. 109, 3.

[88] Fapte 4, 24; Ieș. 20, 11; Psalm 145, 6 și Is. 37, 16.

[89] Fc. 1, 14

[90] Iov 38, 7.

[91] Ps. 71, 17.

[92] Fc. 1, 1.

[93] Ps. 71, 5.

[94] Ps. 54, 20.

[95] Ps. 89, 2

[96] Ps. 71, 17.

[97] Ps. 71, 5

[98] Pilde, 8, 23-25.

[99] 2 Macab. 7, 28; Sf. Ioan Gură de Aur, *Dumnezeiasca liturghie*, rugăciunea anaforalei.

[100] Iov. 38, 7.

[101] Pilde, 8, 23-25.

[102] In. 1, 1-2.

[103] In. 1, 2-3

[104] In. 14, 28.

[105] Fapte 2, 36.

[106] Ps. 109, 3.

[107] Ps. 71, 17

[108] Ps. 71, 5.

[109] Pilde, 8, 23-25.

[110] Is. 60, 3

[111] In. 5, 30

[112] 1 Tes. 1, 10.

[113] Fil. 2, 9.

[114] Ipolit, *Cuvânt la Sfânta Arătare a Domnului*, PG 10, 853 A.

[115] Is. 6, 2-3.

[116] Ieş. 33, 20.

[117] In. 1, 18

[118] Mt. 11, 27.

[119] Ps. 81, 5; Pilde 8, 29

[120] Ps. 135, 6; Ps. 74, 4

[121] Iov 9, 6

[122] Iov 26, 7

[123] Fc. 3, 26-29.

[124] 2 Cor. 12, 4.

[125] Ps. 98, 5.

[126] Is. 52, 13.

[127] Is. 53, 12

[128] In. 12, 32

[129] In. 8, 28

[130] In. 3, 14-15. vezi și Num. 21, 8-9.

[131] Fc. 2, 9

[132] Fc. 3, 6

[133] Lc. 23, 43.

[134] Fc. 3, 1

[135] Vezi Ieș. 4

[136] Mt. 16, 18; *Slujba Imnului Acatist*, Canon ,
Cântarea a 3-a

[137] Fc. 3, 24, *Canonul Înălțării Sfintei Cruci*,
cântarea a 5-a.

[138] Stihiră la Vecernia Nașterii lui Hristos; 1 Rg.
22, 41; Ps. 17, 41;

[139] Is. 35, 2; 60, 3.

[140] Ps. 22, 4.

[141] Ps. 44, 7.

[142] Ps. 2, 9 și 109, 2; Psalm Solomon 17, 23-24.

[143] In 10, 11.

[144] In. 10, 9.

[145] *Canonul Înălțării Sfintei Cruci*, cântarea a 5-a.

[146] *Slujba hirotonirii preotului*, troparul.

[147] Lc. 2, 34.

[148] 1 Cor. 1, 23-24.

[149] *Utrenia* din 14 Septembrie, condac, icos.

[150] Fil. 3, 19.

[151] Gal. 5, 24; Col. 3, 5.

[152] Rom. 5, 11; 2 Cor. 5, 18-19.

[153] Fc. 9, 13-16.

[154] Fc. 7, 17.6-12.

[155] Fc. 7, 11.

[156] Fc. 7, 21

[157] Fc. 8, 6-12.

[158] Ps. 35, 9.

[159] Fc. 9, 20-27.

[160] *Slujba Imnului Acatist*, Canon, Cântarea a 9-a.

[161] *Vecernia Înălțării Sfintei Cruci*.

[162] Ps. 60, 3.

[163] *Vecernia Înălțării Sfintei Cruci*, stihiră; *Utrenia din 14 Septembrie*, condac, icos.

[164] Mt. 24, 30; Apoc. 1, 7.

[165] Mt. 24, 30.

[166] Mt. 24, 29; Is. 13, 10 și 34, 4; Ioil 2, 10 și 4, 15.

[167] Înțel. Sir. 17, 9

[168] Evr. 11, 38; Jud. 6, 2.

[169] Mt. 27, 33; Mc. 15, 22; Lc. 23, 33; In. 19, 17.

[170] Mt. 16, 24.

[171] In. 14, 12, 28; 16, 17, 28.

[172] Mt. 16, 24.

[173] Gal. 5, 24; Col. 3, 5.

[174] Gal. 6, 14.

[175] 1 Cor. 2, 2.

[176] Gal. 5, 24; Col. 3, 5.

[177] Iac. 1, 15.

[178] Mt. 16, 24.

[179] Vecernia Înălțării Sfintei Cruci, stihiră.

[180] 2 Cor. 1, 1

[181] Is. 26, 15, 21.

[182] Col. 3, 1-2

[\[183\]](#) Mt. 26, 64; Mc. 14, 62; Lc. 22, 69; Fapte 7, 55, 56.

[\[184\]](#) Fil. 3, 20-21.

[\[185\]](#) Fil. 3, 20.

[\[186\]](#) Col. 2, 12; Rom. 6, 4.

[\[187\]](#) Col. 3, 1-2.